

СТЕПАН БАНДЕРА: ОСНОВНІ ВІХИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ

Одна з найсуперечливіших постатей ХХ століття, український політичний діяч, ідеолог, патріот, русофоб, ворог радянської влади, терорист – як тільки не називають Степана Бандеру. І скільки б років не пройшло з часу закінчення війни: вже помирилися сторони конфлікту – росіяни сидять за одним столом з німцями та випивають за мир між сторонами, але таємна, майже не помітна боротьба між палкими прихильниками ідеології Бандери та людьми, що мріяли б самостійно, своїми руками, знищити ненависного лідера українського національного руху, невпинно триває.

Отже, хто ж ця неоднозначна людина? Степан Андрійович Бандера. Народився 1 січня 1909 року в селі Старий Угринов на території королівства Галиції та Людомерії в сім'ї католицького священника. Родина не мала свого особистого житла, тому проживала в службовому домі. Проте це зовсім не завадило великій родині (Степан мав 6 братів та сестер) жити в повній злагоді та мирі. Батько Степана - Андрій був переконаним націоналістом, що прищепив і своїм дітям. Вдома знаходилася величезна бібліотека, а в гості до Бандер часто навідувалися родичі та знайомі, що приймали активну участь у національному житті Галиції. Це також досить серйозно вплинуло на розвиток патріотичної свідомості, тоді ще маленького, Степана.

В 1919 році Степан вступив до однієї з небагатьох українських гімназій в місті Стрий. Постійно шукав націоналістичні угруповання та вступав до них, став членом організації Пласт в третьому класі, а в п'ятому примкнув до однієї з молодіжних організацій, що було нетиповим для його віку. До складу організації входили підлітки старші за 17 років.

Бандера успішно склав іспити, але отримав відмову у закордонному паспорті і втратив можливість вступити до омріяного вузу у Подебрадах (Чехія). В 1928 р. він вступив до Львова на факультет агрономії, де і навчався протягом 6 років. Варто зазначити, що освіта не була досить успішною, Степан декілька разів брав академічну відпустку по причині того, що весь час віддавав своїй політичній діяльності, продовжував брати участь у діяльності видавництва «Проствіта», а також у безлічі підпільних організацій.

Як було зазначено раніше, вже з дитинства та шкільних років свідомість Бандери формувалася у вирі національних ідей. Тому Степан став одним із перших, хто вступив до ОУН, навіть зважившись піти на хитрість і дописати собі зайвий рік у віці, бо за правилами правом вступу до організації володіли юнаки з 21 року (Бандері на той час було 20). По натурі своїй Степан Бандера скрізь де тільки не брав участь – відразу вибивався у лідери, і, як зазначав Лев Шанковський – Степан був «завзятим націоналістом», незважаючи на такий молодий вік. З моменту вступу до ОУН почалася його серйозна політична кар'єра. Першими основними завданнями Степана були: розповсюдження нелегальної націоналістичної літератури, а також, маючи колосальні організаторські навички, він налагодив поставку нелегальної літератури з-за кордону.

Кар'єра Бандери стрімко зростала через його принципові погляди, відданість своїй справі та високопіднесену національну свідомість. Вже в 1933 році він отримав посаду крайового провідника ОУН на західно-українських землях, а згодом – крайового коменданта бойового відділу.

Оскільки Бандера був прихильником категоричних методів боротьби за свою ідеологію, діяльність організації стала мати здебільшого терористичний характер. Він невпинно та стрімко розвивав масовість свого «дітища», заохочував до участі у протестах, маніфестаціях та панахидах, присвячених загиблим воїнам за справедливість. Бандера сам провів повну перекваліфікацію учасників ОУН, особливо звертаючи увагу на їх політичні та ідеологічні погляди, бойову підготовку, а також навчав їх особливостям підпільної боротьби.

Зрозуміло, що така «яскрава» діяльність не могла не бути поміченою польською владою. Таким чином 18 листопада 1935 року над Бандерою, також ще 11 націоналістами був проведений суд, що був названий Варшавським процесом. Поведінка Степана на суді була нестримно-сміливою, вже на першому засіданні він назвав себе «українським громадянином, що не підкорюється польським законам», відмовився давати свідчення польською мовою. Взагалі, підсудні намагалися перевернути суд та перетворити його на агітацію ідей ОУН, часто викрикували патріотичні гасла. Сам Бандера був декілька разів виведений з залу через свою неприйнятну поведінку. Вирок був однозначний – довічне ув'язнення. Наступний суд над відомим націоналістом був проведений у Львові і мав спокійніший характер. Бандері дозволили розмовляти українською мовою і саме тут він виступив офіційно, як крайовий провідник ОУН, висловив свою негативну позицію до комунізму. Під час суду, він жодного разу не відхрестився від скоєних злочинів, навпаки, досить яскраво та красномовно доводив їх доцільність і правильність. Погляди Бандери були беззаперечні та стійкі, і здавалося, що жодна сила в світі не змогла б їх зруйнувати. Микола Клімішин зробив дуже вдалий опис Степана Бандери у залі суду: «Це був вже не молодий хлопець, це був провідник націоналістичної організації, він знав, що робив і чому...він знав, що сказати і де промовчати...». Степанові Бандері було винесено вирок «довічне ув'язнення».

Ув'язнений Бандера, за наказом влади, яка дізнавалася про задуми членів ОУН звільнити заарештованого націоналіста, декілька разів змінював в'язниці. Проте, не зважаючи ні на що, одразу після наступу Німецьких військ на Польщу, коли адміністрація в'язниці покинула місто Брест, де перебував на той час Бандера, йому вдалося разом з товаришами втекти на свободу. Після втечі, в місті Сокаль, він провів зустріч з територіальними керівниками ОУН, що сприяло повній переорієнтації політики націоналістичної організації – боротьба з комунізмом була новою ціллю Бандери. За декілька днів Степан дістався до Львова.

Бандера мав не меті поширити владу ОУН на всю територію УРСР та знищити радянську владу. Проте, саме в цей час на горизонті постав розкол організації, який спричинив суперник за головну позицію в ОУН – Андрій Мельник. Чимало членів ОУН не захотіли бачити його своїм наставником і вперто продовжували підтримувати Степана Бандеру. Таким чином, згодом велика організація ОУН розвалилася на 2 окремі: ОУН(Б) та ОУН(М), в залежності від лідера, за яким прагнули йти її члени. Такі наслідки створили конкретні суперечності у веденні політики проти радянської влади Мельника та Бандери, а саме те, що Бандера прагнув повної самостійності та хотів домогтися визнання незалежності України Німеччиною.

Перед початком війни Бандера створив Легіон українських націоналістів, який в свою чергу поділявся на два батальйони – «Нахтігаль» та «Роланд». Підготовка бійців проводилася на території Німеччини. Не дивлячись на позиціонування Бандерою таких дій, як «боротьбу проти більшовицької Москви» та «возз'єднання і захист України», все ж по факту це був союз бандерівців з німцями. Згодом Бандера намагався виправдатися словами, що «Україна згодна підтримати своїм військом Німеччину, в разі підтвердження останньою її державну незалежність». Проте згодом, союз з Німеччиною видався провальним, через страх країни-нападника перед націоналістами. Не дивлячись на надану українською армією допомогу німецьким військам, одразу після проголошення «Акту про відродження української держави», чимало членів організації, разом з Бандерою та Мельником, опинилися за ґратами. Позбутися ув'язнення їм вдалося лише наприкінці війни, коли Німеччина знову забажала бачити українців серед своїх прибічників. Проте, Бандера, маючи грандіозний патріотичний характер, забавив натомість визнання Німеччиною незалежності за Україною. Домовленість досягнутою так и не була.

Після звільнення, хоч Бандера і не переслідувався, але його положення було досить невизначеним. Перебуваючи в Німеччині, Степан бажав залишатися єдиним лідером ОУН на території України, до якої не мав жодного доступу. Незважаючи на те, що всім серцем Бандера хотів бути з Україною, але вона для нього була в повній ізоляції. Безліч внутрішніх конфліктів оповили ОУН, її члени, що не підтримували Бандеру, звинуватили його у догматизмі та небажанні тверезо оцінювати ситуацію.

Наступні роки свого життя, Бандера провів на території Німеччини. Разом з сім'єю він мешкав в Мюнхені. Проте, незважаючи на охорону, що ОУН виділила Бандері, в 1959 році, він був вбитий серед білого дня агентом Богданом Сташинським.

Однак, попри суперечливість своєї постаті, Бандера залишився для багатьох українців ідейним символом боротьби за свободу та незалежність, він не зрадив своїх поглядів жодного разу, за що і поплатився згодом своїм життям.